

Det bløde og det hårde – 6 råd fra en bjergbæk

Else Hammerichs indlæg på Christianias Bundmøde 15. december 2002

Topmødet er forbi, toppen er rejst sammen med alle sikkerhedsvagterne og politistyrkerne. Her på Christiania sidder vi i et rundt telt med lys på langbordene og taler om Europa. Det bløde og det hårde.

Lao Tse hed en kinesisk filosof, som gik rundt og sagde kloge ting for 2600 år siden. Han sagde f.eks:

*Ingenting i verden er svagere end vand,
og alligevel er ingenting mere virksomt,
når det gælder om at angribe ting,
som er faste og stærke.
Det kan ikke erstattes af noget andet.*

*Hele verden ved, at det bløde vinder
over det hårde,
og at det svage vinder over det stærke,
men alligevel er ingen i stand til at leve
efter det.*

Når jeg hører de ord, ser jeg en lille hurtig bjergbæk for mig. Den løber og løber og ligner sig selv hver dag, ligesom klippen den løber ned over. Et menneske kan ikke se, at de begge forandrer sig, men det gør de, og i løbet af ca. en million år har bjergbækken udhulet en dyb kløft i bjerget, og selv er den blevet til en ærværdig flod.

Hvordan kan det være, at det bløde vand vinder over den hårde sten? Hvad er det, bækken kan? Måske kan jeg få nogle råd fra den. De vil nok være vanskelige at følge – ”ingen er i stand til at leve efter det”, sagde Lao Tse tungsindigt. Men jeg vælger at tro, at man kan ændre sig selv en smule. Ikke andre naturligtvis, men sine egne vaner, en smule.

1. råd. Bækken løber ned mod sit mål, havet, uden at lade sig stoppe af slagsmål med klippen. Dens råd er: *spild ikke din energi på at afsky og bekæmpe dem, der kommer dig i vejen.* Vi behøver f.eks. ikke at bruge tid på at håne og dæmonisere dem, der optrådte på topmødet. For hvad skiller os fra dem? Udelukkende at de har mange flere af de hårde ting til rådighed – penge, våben, livvagter. Og magt til f.eks. at overfalde Baghdads indbyggere. Hvad har vi på bundmødet til fælles med dem på topmødet? - næsten alt, hvad et menneske er i krop og sind. Også samvittighed, fornuft og længsel efter venlighed og fællesskab.

2. råd. Hvis jeg forstår, at vi har næsten alt til fælles, så ser jeg, at der er mennesker bag magten, og at jeg er nødt til at komme på talefod med dem, hvis jeg f.eks. ikke vil have krig mod Irak. Det er mit mål, det er en sag, jeg ikke vil opgive. Så det gælder om *at skelne mellem person og sag, være fast, ja skarp i forhold til sagen og åben i forhold til de mennesker, vi vil på talefod med.*

Hver gang jeg stiller skarpt på, at min modstander er et ringe menneske, er jeg fanget i en fælde uden udveje. Jeg bliver svag. For hvad er der så at gøre? Hvis mit problem er, at min modstander er håbløs, så er jeg også skakmat. Hvis sagen er, at Bush er primitiv og

hensynsløs, så må han fjernes, men problemet er der endnu. Det samme med Saddam Hussein, Bin Laden og Blair.

3. råd. Bækken lader sig slet ikke slå af banen, når den møder forhindringer, der er høje som klippevægge. Det er fordi, den er på det rene med, hvor den vil hen. En forhindring kan være, at den top, vi vil på tålfod med, er så magtfuldkommen, at den ikke rigtig kan høre, hvad denne verdens bundmøder prøver at sige. F.eks. ”vi vil ikke i krig med Irak”. Sådant en konflikt kaldes asymmetrisk – den ene part har stor magt, den anden næsten ingen.

Det problem kendte Martin Luther King, som var ikkevolds-aktivist og præst. Han holdt bevidsthedsudvidende prædikener om ikkevold og ”hvordan man elsker sin fjende”. Men han sagde også ”nogen gange må du skabe social spænding”, når din modstander ikke vil høre på dig. Sætte dig på de hvides pladser i busserne, slå i bordet, boykotte, strejke, være ulydig.

Så rådet er *lad dig ikke slå af kurs, selvom du har småt med magt, gør dig selv og dit synspunkt synligt*, hvis det er nødvendigt for overhovedet at komme i dialog med dem, der står i vejen.

4. råd. *Gør det opfindsomt og uforudsigeligt.* Bækken må løbe mange mærkelige veje for at nå sit mål. Ingen kan forudse dens veje. Når man ikke råder over pengetanke, presse og pression, kan man bruge fantasien. Det synes jeg, Stop Volden Guiderne med gule veste gjorde under dette topmøde. Og det gjorde de Globale Rødder. Solvognens julemandsaktioner og indianertræf ved Rebildfesten er gode danske historiske eksempler på det.

Gid vi kunne få mere fantasi ind, når vi skal prøve at forhindre den krig. Gid mange unge, skæve vinkler ville komme til.

5. råd. Bækken må ned ad bjerget, der er ingen anden vej, det er dens sandhed. Konfliktløsning drejer sig ikke om høfligt at lade sig nøje med halve sandheder. Det kræver mod at være ikkevoldelig. *Vi må søge efter sandheden, udtrykke den, bryde igennem det usandfærdige - for tilgivelse og forsoning findes kun side om side med ærlighed.* Der er pinlige sandheder om krigen mod Irak, og de må frem i lyset. Også når de er ilde hørte.

6. råd. ”Styr den vrede, du måske føler. Vi er ikke nogen hær, vi er en hær af drømmere”. Sådant gjaldede det fra højtalerne fra en italiensk global rod under demonstrationen i går. Og det er også bækkens sidste råd i dag. *Når vi vil handle, må vi holde os tæt til det, vi vil, vores drøm.* Ligesom bækken er ét med sit mål. Det betyder, at vi må undersøge og fortælle om alternativer, f.eks. til krig. Hvordan ser freden ud? Hvordan kan vi nærme os den? Vi behøver ikke vælge mellem pest og kolera. Vi må fortælle om visioner og konkrete muligheder – og indimellem selv udstråle kærlighed til livet og til dem, vi følges med. Så bliver vi meget stærke.

For det stærkeste ord i verden er faktisk ikke nej – det er ja.

Else Hammerich

Teksten er en forkortet version af talen på Bundmødet